

LANDSBYGDENS BÄSTA 2009

Fakta om Landsbygdsnätverket:

Drivs inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007-2013 och ska stärka genomförandet.

Samlar myndigheter och organisationer som är engagerade i arbetet med att utveckla den svenska landsbygden.

Är ett forum för att utbyta information, erfarenheter och metoder mellan intressegrupper, myndigheter och experter på lokal, nationell och internationell nivå.

Samlar, analyserar och sprider information om situationen på landsbygden och om landsbygdsprogrammets möjligheter.

Leds av en styrgrupp som fördelar medel till aktiviteter inom ramen för nätverkets verksamhet.

Är kontaktpunkt för Leadergrupperna i Sverige.

Samtliga texter i broschyren är skrivna av Gunilla Sandberg.

Vi är stolta att här kunna presentera en del av allt det engagemang, den framtidstro och de nya idéer som finns bakom nästa tuva, bara man bestämmer sig för att titta!

Ungefär 35 procent av Sveriges befolkning bor på landsbygden och nästan en fjärdedel av de svenska företagens totala omsättning kommer från landsbygdsföretag. Vi står nu också inför nya utmaningar.

Frågor som rör klimat, energi, vatten och biologisk mångfald kommer att bli allt viktigare framgent. Då kommer landsbygden, med dess naturresurser, att stå än mer i fokus. Det är viktigt att se landsbygdens potential, inte bara som en fråga för de som bor och verkar där, utan som del av Sveriges framtid.

Det svenska landsbygdsprogrammet 2007-2013 ska främja tillväxt, konkurrenskraft, företagande och sysselsättning, miljöarbete, samt lokalt engagemang för landsbygdens utveckling. Programmet syftar till att landsbygden ska utvecklas på ett hållbart sätt – ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Det är många fina ord att ta till sig. Men vad innebär landsbygdsprogrammet egentligen? Hur påverkar det de människor och de omgivningar det berör? Landsbygdsnätverket har som en uppgift att sprida goda exempel som bidrar till att landsbygdsprogrammets mål uppfylls. Inför 2009 års Landsbygdsgala har landets länsstyrelser och Leadergrupper hjälpt oss att plocka fram de bästa exemplen på landsbygdssatsningar inom sina respektive områden. Den här skriften presenterar de förslag som blev slutnominerade.

Det finns många goda krafter som tillsammans bidrar till att landsbygden ska blomstra än mer!

Vi är stolta att här kunna presentera en del av allt det engagemang, den framtidstro och de nya idéer som finns bakom nästa tuva, bara man bestämmer sig för att titta!

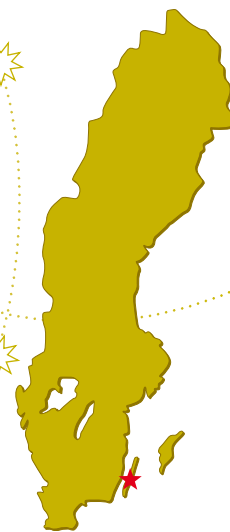
Peter Melin
Ordförande
Landsbygdsnätverkets styrgrupp

NOMINERAD TILL ÅRETS LEADER

Foto: Daniel Johansson

Med den omtalade runstensandan har människorna i Runsten på östra Öland än en gång räddat skolan och affären från nedläggning. I dag har det engagemang och den vilja till förändring som finns i de elva byar som bildar Runstens socken utvecklats till ett leaderprojekt. Genom samarbetet kommer nya idéer och initiativ fram som bidrar till områdets utveckling.

Äggröran som fick fart på en hel bygd

– Tanken med projektet Runstensandan är att vi måste vara förberedda och istället för att agera vid hot jobba med möjligheter, säger projektledare AnnaSara Nilsson. Vi fick höra talas om Leader och bestämde oss för att bilda en grupp som skulle titta närmare på vad vi kunde ha för nytta av det, och hur vi kunde inspirera andra att få igång verksamheter och projekt i bygden, fortsätter AnnaSara.

Sagt och gjort – Leader visade sig vara en möjlighet att förverkliga de tankar och idéer som gruppen hade. Ett stormöte arrangerades som resulterade i att många idéer kom fram, bland annat förslaget till påskfestivalen ”Den stora äggröran”, en dag full av evenemang och aktiviteter som bygdens alla föreningar tillsammans medverkade till. Festivalen, som lockade 7 000 besökare, blev framgångsrik på flera sätt.

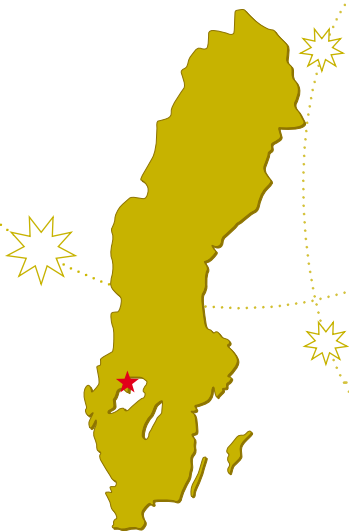
– Vi har fått igång energin i bygden och vi vill förstås att den positiva andan ska fortgå, säger AnnaSara. Mycket av arbetet har skett med våra egna resurser och de beviljade projektmedlen har främst använts till kommunikation och marknadsföring. Utan pengarna

från Leader hade vi aldrig fått det genomslag som vi nu har fått, fortsätter hon.

Sedan starten sommaren 2008 har många idéer kommit upp från flera arbetsgrupper i bygden och många av idéerna är på väg att realiseras i olika projekt. Runstensandan har också resulterat i att både föreningar och andra grupper i byn i dag hjälps åt och arbetar mer över generationsgränserna än tidigare. Kommunerna runt omkring har fått upp ögonen för det engagemang som nu finns i bygden och fler innevånare har blivit medvetna om att de faktiskt har betydelse för utvecklingen av lokalsamhället. Kanske är det också därför som engagemanget har vuxit sig så stort i Runsten.

– Fördelarna med att bo och verka på landsbygden är nog just det att man kan göra mycket själv. Vara med och påverka utvecklingen och sin framtid. Precis som vi har gjort här, konstaterar AnnaSara.

Vill du veta mer? www.runstenoland.se

Under några dagar i augusti svänger det rejält på den lilla orten Segmon i Värmland. Då arrangeras nämligen Skandinavien's enda folkrockfestival. Festivalen har blivit en succé och ortsbefolkningen bidrar på olika sätt för att sätta Segmon på kartan.

Vi ses i Segmon! Festivalen på den lilla orten med det stora hjärtat

Historien om hur Segmon lyckats bli en skandinavisk medelpunkt för folkrockmusik under några dagar i augusti varje år började med en värmländsk stölig idé, berättar Lasse Högberg, en av musikfestivalens arrangörer. Idén bestod i att låta den nästan bortglömda folkparken med tillhörande Folkets hus återuppstå genom en musikfestival. Efter flera möten med bland annat Segmonsbygdens byråd formulerades så småningom idén till ett leaderprojekt.

– Vi ville skapa en scen som samlar folkrock, som är den typ av musik som vi brinner för, men projektet har förstås andra dimensioner som varit viktiga, inte minst för Segmon som bygd, berättar Lasse och hans sambo Karin Forsling.

Lasse och Karin tror att hela musik- och underhållningsbranschen kommer att växa och att det öppnar upp möjligheter för andra småföretagare.

– Kulturen är en drivkraft för utveckling, menar Lasse som har ett förflutet som musiker.

Stödet och engagemanget för festivalen har varit stort i bygden. Många föreningar har involverats i arbetet – alltifrån idrottsföre-

ningen till PRO – vilket har resulterat i över hundra funktionärer under festivaldagarna. I Segmon, som ligger en mil från centralorten Grums, har det länge funnits en pessimistisk bild av framtiden. Festivalen har visat att man kan vända på det och att en liten ort kan vara betydelsefull för andra människor.

– Dessutom har vi upptäckt att Segmon faktiskt ligger mycket centralt till, säger Lasse lite underfundigt. Han syftar då på ortens geografiska läge utefter vägarna E18 och E45, med närhet både till Oslo och till Göteborg.

I dag finns fantastiska möjligheter att med hjälp av den digitala tekniken marknadsföra sig och nå besökare från andra länder. Karin berättar stolt och lite förvånad att årets första bokning till festivalen kom från en båt på Nordsjön! Projektet har gjort det möjligt att investera i anläggningarna och skapa bestående värden, vilket gör att festivalen inom två år kommer att kunna arrangeras utan projektfinansiering. *Vi ses i Segmon!* är nu en slogan som blivit verklighet.

Vill du veta mer? www.folkrock.nu och myspace.com/folkrock.segmon

Projektnamn: Musikfestival i Segmon Folk & Rock | **Projektägare:** L'n'K Company och Folkets Hus i Segmon

Kontaktperson: Lasse Högberg och Karin Forsling | **Kontaktuppgifter:** L'n'K Company, Buda Gärd 1, 660 40 Segmon, grannykmusic@gmail.com

Projekttid: 2008-03-04 till 2009-03-31 | **Medel från landsbygdsprogrammet:** 89 400 kronor LAG offentlig finansiering samt 209 000 kronor i projektstöd

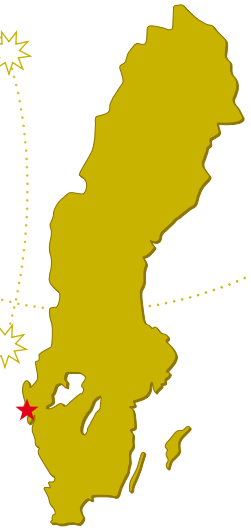
Foto: Daniel Johansson

NOMINERAD TILL ÅRETS LEADER

Foto: Daniel Johansson

En förlängd turistsäsong betyder mycket för entreprenörerna och den lokala ekonomin i Bohuslän. Med ett nystartat leadersamarbete kring Västkustens ”Big Five”, där räkan, hummern, musslan, ostronet och laxen räknas in, hoppas man kunna etablera Allhelgonahelgen som ett tillfälle för stora matupplevelser för alla som gillar havets läckerheter.

Havets läckerheter förlänger turistsäsongen i Bohuslän

– På västkusten har skaldjuren egna akademier, men musslan har länge varit eftersatt, berättar Maria Kjellsson som arbetar på Lysekils turistbyrå och är en av musslans främsta anhängare. Vi var några personer som ville ändra på det och lyfta fram musslan som delikatess, fortsätter hon.

Därför bildades musselakademien, som är en ideell förening där odlare, forskare och kockar ingår. Akademiens arbete resulterade bland annat i en rad nya produkter av musslan, men blev också upptakten till ett fruktbart samarbete med de övriga skaldjursakademierna. Tack vare pengar från landsbygdsprogrammet kunde akademierna träffas och arbeta tillsammans i förstudien Skaldjursresan.

– Vi hade alla ett intresse av att lyfta fram en relativt outnyttjad resurs i form av skaldjur samt förlänga turistsäsongen, berättar Maria. Skaldjuren är dessutom bäst på hösten och därför enades vi om att satsa på Västkustens ”Big Five”, där också laxen fått en plats. På landsbygden finns ett stort behov av att samarbeta och nu har vi fått resurser både till det och till att marknadsföra oss, säger hon glatt.

Samarbetet har verkligen tagit fart och en hemsida finns färdig. Det stora arbetet i projektet handlar nu om att ta fram olika turistpaket inför Allhelgonahelgen och att marknadsföra dem under sommaren för att få turisterna att komma tillbaka i höst.

– Det är roligt när man tillsammans kommer fram till en konkret idé som alla kan samlas kring och som bidrar till sysselsättning och ett mer levande lokalsamhälle, menar Maria.

Efter en presentation av projektet på TUR-mässan i Göteborg i våras har turistpaketen rasslat in med erbjudande kring mat, boende och aktiviteter inför helgen.

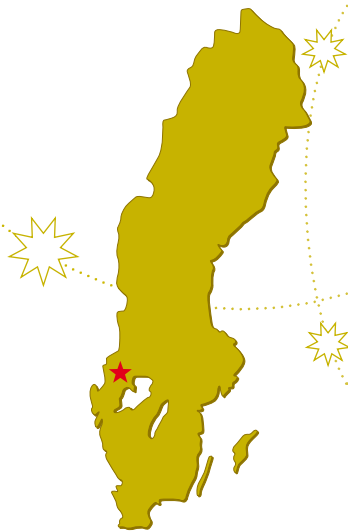
– I dag är Allhelgona ingen stor helg men jag tror att det kan bli det på sikt. Grunden är lagd och därför kan vi börja ta betalt av de medverkande företagen redan nästa år. Vi har skapat ett koncept som förhoppningsvis kommer att gynna den lokala ekonomin här i Bohuslän framöver, säger Maria entusiastiskt.

Vill du veta mer? www.skaldjursresan.se

Projektname: Skaldjursresan | **Projektägare:** Lysekils Musselakademi | **Kontaktperson:** Maria Kjellsson

Kontaktuppgifter: 0706-40 04 48, c/o Lysekils Turistbyrå, Box 113, 453 23 Lysekil, maria.kjellsson@vardskapivast.se

Projektid: 2008-05-16 till 2009-02-28 | **Medel från landsbygdsprogrammet:** 75 000 kronor LAG offentlig finansiering samt 175 000 kronor i projektstöd

Att människor möts i olika sammanhang och pratar med varandra leder till utveckling. Det vet man i värmländska Långserud. En nybyggd väg förbinder nu byns skola med äldreboendet och fungerar som en mötesplats mellan generationer. Vägen har skapat möjligheter till ett ökat samarbete mellan bygdens innevånare, vilket redan givit flera ringar på vattnet.

Vägen till framgång och utveckling finns i Långserud

Långseruds utvecklingsgrupp har länge arbetat med visioner för bygden. Utvecklingsarbetet har gått i vågor av mer eller mindre aktiva perioder. För några år sedan byggdes ett kooperativt äldreboende och det har blivit något av en plattform för utvecklingen i bygden.

– Vi som bor här vill att bygden ska utvecklas och leva vidare, säger Siv Forsén, aktiv i Långserud. Därför arbetar vi med att förbättra livskvaliteten och bygdesamverkan, fortsätter hon.

Inte långt från äldreboendet ligger byns skola. Bara en leråker skiljer de båda byggnaderna åt.

– Vi började fundera i termer av en förbindelse, berättar Siv. En väg som förbinder skolan med äldreboendet, men inte bara fysiskt utan också som en mötesplats över generationsgränser. Vi ville dessutom bättre kunna utnyttja de resurser som finns hos de båda verksamheterna, fortsätter hon.

Med hjälp av landsbygdsprogrammet, där såväl idrottsföreningen som bygdens lantbrukare engagerades, har nu vägen blivit verklighet. Projektet med generationsvägen har stärkt bygden och gett innevä-

narna framtidstro och visat att man kan åstadkomma en förändring.

– Vår devis har varit att skapa mötesplatser för bygdens befolkning eftersom vi tror att det leder till utveckling, slår Siv fast. Därför anlade vi också ett lusthus mitt på vägen för att ytterligare skapa rum och möjligheter för möten, fortsätter hon.

Hittills har vägen använts flitigt inte minst för att nyttja de båda anläggningarnas utemiljöer. Efter vägen har såväl skidtävlingar som tipspromenader arrangerats. Vägen som även går genom en stor trädgård används för promenader och samvaro av boende på och runt omkring Smedgården. Äldreboendets samlingssal har bättre blivit utnyttjad, dels av skolan men också genom att föreningar och företag upptäckt denna möjlighet och nu ökat sina bokningar.

– Nästa steg är att vi ska försöka få till ett gemensamt kök där vi kan laga mat både till de äldre och till skoleleverna, säger Siv entusiastiskt. Vägen blir då förstas den nödvändiga distributionskanal som behövs för att leverera maten till byggnaderna, avslutar hon.

Projektnamen: Generationsvägen | **Projektägare**: Smedgårdens ekonomisk förening | **Kontaktperson**: Siv Forsén

Kontaktuppgifter: 070-288 09 35 och siv.forsen@spray.se | **Projektid**: 2008-05-06 till 2009-03-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 75 767 kronor LAG offentlig finansiering samt 176 651 kronor i projektstöd

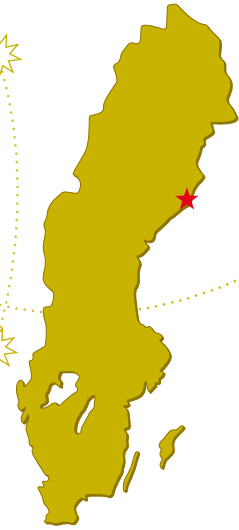

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSFÖRETAGARE

Foto: Calle Bredberg

Trots att Erik och Kristina Johansson inte hade erfarenheter från lantbruk tidigare bestämde de sig för att köpa en gammal gård och med den som bas utveckla olika verksamheter. Idag har Hälje gård utanför Umeå skapat ett alldeles eget koncept.

Hälje Gård har blivit ett eget varumärke

Under de tio år som gått har gården utvecklats från en traditionell mjölkgård till en unik, upplevelsebaserad verksamhet för besökare. Gårdens egna djur är förutsättningen för de många olika verksamheter som i dag bedrivs inom huvudsakligen tre områden: småskalig produktion och försäljning av livsmedel, biologisk mångfald samt upplevelseturism och arrangemang. I gårdsbutiken finns allt från nötkött och fårkött till lokalt producerad korn, tunnbröd, mejeriprodukter och fårskinn. På gården finns möjligheter att arrangera privata fester och företagsarrangemang som skraddarsys efter kundens önskemål. Allt kryddas med humor och anpassas så att det passar barnfamiljer, allmänhet och företag runt om i bygderna.

På de privata födelsedagsfesterna kan mycket hända. Till exempel kan den förre svenske mästaren i boxning, Erik Johansson, dyka upp och låta jubilarer gå en match mot sig. Allt anpassat efter vad jubilarer tål förstås.

–Vår idé är att erbjuda unika upplevelser och unik mat i en vacker miljö, sammanfattar Erik Johansson.

I januari i år stod den nya satsningen med restaurang, butik och konferensdel klar vilken möjliggjorts genom landsbygdsprogrammet.

I dag står jordbruket på gården för ungefär hälften av omsättningen och aktiviteter och arrangemang för knappt en fjärdedel. Med den nya utbyggnaden kommer förhoppningsvis omsättningen inom detta område att fördubblas inom några år. På gården finns fler djur än vad markerna räcker till för. Därför hyr man ut betande djur till andra markägare, något som bidrar till den biologiska mångfalden i närområdet. Man hyr även ut får till Umeå kommun vilka blir en turistattraktion, inte minst på våren, när de släpps ut på bete!

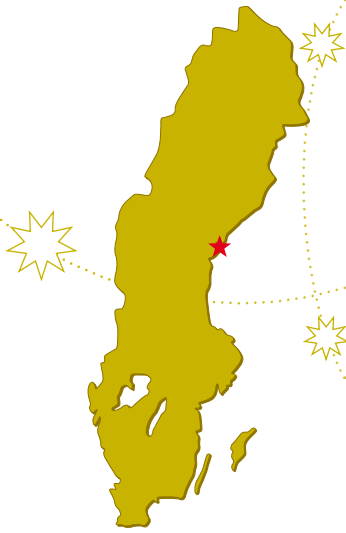
Ägarnas nytänkande har bidragit till att göra Hälje gård känd. Gårdsnamnet har blivit ett begrepp, ett alldeles eget varumärke.

Vill du veta mer? www.haljegard.nu

Namn på företaget: Hälje gård | **Kontaktperson:** Erik och Kristina Johansson

Kontaktuppgifter: 070-514 75 24 | **Projekttid:** 2007-06-01 till 2009-12-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 448 500 kronor för modernisering av jordbruksföretag

Efter några år i Stockholm bestämde sig Lars Höglund för att flytta hem till Stigsjö i Ångermanland och bli egen företagare. I dag är han en av Sveriges största biodlare. Tack vare landsbygdsprogrammet kunde och vågade Lars att gå från hobbyodling till att bli professionell biodlare med en produktion av trettio ton honung per år.

Från bisyssla i stan till fullfjädrad företagare på landet

– Landsbygdsprogrammet har varit helt avgörande för min satsning på att bli professionell biodlare, säger Lars. Min största framgång hittills har varit att få länsstyrelsens förtroende för det jag vill åstadkomma. Utan det beviljade investeringsstödet skulle min satsning inte ha varit möjlig, fortsätter han.

I 20 års tid hade Lars haft biodling som hobby, men efter några år i Stockholm dök tankarna upp att flytta hem till Stigsjö igen.

– Jag hade sett vilka möjligheter det finns med biodling och hade tankar på hur jag ville utveckla verksamheten, berättar Lars.

Det innebar en hel del kalkyler och beräkningar för att hitta ett lönsamt sätt att bygga upp verksamheten på. Men sommaren 2007 gick flyttlasset från Stockholm. I dag finns drygt 700 bisamhällen i företaget, vilket är möjligt att klara tack vare den tekniska utrustningen och genom att dra nytta av den norrländska floran.

– Det ligger också mycket planering bakom, berättar Lars. Att logistiken och transporterna blir så effektiva som möjligt är enormt viktigt för att få verksamheten att fungera. Det gäller att dra ner

antalet besök vid kuporna och att göra så mycket som möjligt vid varje tillfälle, säger han.

Det går inte att ta miste på Lars engagemang. Han berättar entusiastiskt om biodlingens många fördelar. Bikuiporna finns på en yta av 30 000 hektar och där omkring kan odlare nu förvänta sig betydligt större skördar tack vare binas pollinering. En sådan omfattande verksamhet som Lars nu håller på att bygga upp gynnar förstas bygden på flera sätt. Extra personal kommer att behövas eftersom biodling framförallt har en mycket intensiv arbetsbelastning under sommarhalvåret. Lars konstaterar samtidigt att det inte bara är säsonganställd arbetskraft som kommer att behövas.

– Har man en verksamhet så behöver man göra inköp och det gynnar andra företagare i bygden, säger han. Att anlita hantverkare och byggjobbare kommer också att behövas. Så visst påverkar min satsning landsbygden häromkring positivt, konstaterar han.

Vill du veta mer? www.mittbi.se

Namn på företaget: MittBi | **Kontaktperson:** Lars Höglund

Kontaktuppgifter: lars.hoglund@mittbi.se, 076-8471086, Stigsjö, Landtjärn 124, 87192 Härnösand | **Projektid:** 2006-03-21 till 2009-12-30

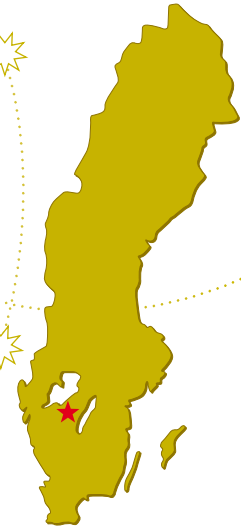
Medel från landsbygdsprogrammet: Investeringsstöd 1 221 356 kronor samt startstöd 200 000 kronor

Foto: Daniel Johansson

Till Hornborgasjön kommer varje vår många tusen besökare för att ta del av naturupplevelser. Sedan några år tillbaka finns ett besök hos Löfwings Ateljé & konstcafé på önskelistan för många av besökarna. Makarna Göran och Linda Löfving har i harmoni med den omgivande naturen byggt upp en verksamhet där konst- och matupplevelser står i fokus.

På landsbygden finns möjligheter till helhetsupplevelser

Redan vid tolv års ålder hade Göran sin första konstutställning. Pengarna han tjänade på sin konst investerade han i en friggebod. Friggeboden kom att användas till såväl ateljé som utställningslokal. Många år senare har Göran tillsammans med sin fru Linda byggt upp en omfattande verksamhet kring konst- och matupplevelser. I höst inviger de sina nybyggda lokaler, som förutom ateljé och utställningshall också inrymmer restaurang, café, shop och en konferensdel med en sammanlagd yta av 1 000 kvadratmeter. Utbyggnaden har delvis finansierats av landsbygdsprogrammet.

– Vi hade inte vågat satsa på det här sättet utan den stöttningen, säger Göran. Nu har vi fått en riktigt bra och fin anläggning som vi kan känna oss stolta över, menar han.

Det är många som vill besöka Löfwings Ateljé & konstcafé. Innan utbyggnaden kunde anläggningen inte ta emot alla som ville komma men nu finns kapacitet att fördubbla besöksantalet till 100 000. En anledning till företagets framgång ligger just i att verksamheten finns på landsbygden.

– Här kan vi arbeta med helheten. Vi erbjuder gästerna att titta på konst i en vacker naturmiljö och serverar god mat, vilket gör utflyktsmålet till en helhetsupplevelse. Denna kombination kan man inte bygga upp någon annanstans, menar Göran. Sveriges natur och landsbygd har en jättepoteential för turism. När väl européerna fattar vilka tillgångar och unik natur vi har här kommer turism att vara det som gäller, slår han bestämt fast.

På Löfwings Ateljé & konstcafé kommer Göran och Linda att fortsätta arbeta mer med turism i sin verksamhet.

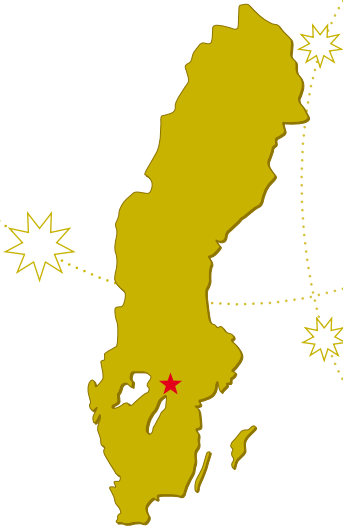
– Det känns som vi satsat rätt. Men det är viktigt att också andras verksamheter runt omkring i trakten utvecklas och att man satsar vidare. Det bidrar till helheten och ökar besökarnas helhetsupplevelse ytterligare, avslutar Göran Löfving.

Vill du veta mer? www.lofwings.se

Namn på företaget: Löfwings Ateljé & konstcafé | **Kontaktperson:** Göran och Linda Löfving

Kontaktuppgifter: Hornborga Persberg, 521 98 BrodDETorp, 0500-491403, info@lofwings.se | **Projekttid:** 2008-09-26 till 2010-12-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 492 000 kronor för främjande av turistnäringen

Förgrömmade unge! Detta välkända uttryck har ljudit många gånger över familjen Gilles gårdsplan i Lerbäck utanför Örebro. Sedan några år tillbaka spelas här barnteater under sommarhalvåret.

Det är en vacker omgivning med kohagar som kulisser och tillsammans med god mat blir detta till en helhetsupplevelse som många hittills verkar ha saknat.

Teatern på landet en upplevelse du sent vill glömma

Jenny och Johan Gille har ett förflutet i teatervärlden och arbetade under flera säsonger på Astrid Lindgrens värld. Men efter några års pendlande till Vimmerby varje sommar beslöt sig familjen att istället försöka satsa på en egen teaterverksamhet hemma på gården i Lerbäck.

– Vi satsade rejält redan från första början, berättar Johan, och därför drog vi igång med föreställningen Rasmus på luffen sommaren 2004. Hela 5 000 personer såg föreställningen och det var då vi förstod att det fanns ett behov av det här och att vi hade en marknad, fortsätter han.

Sedan dess har det spelats teater med både Emil i Lönneberga och Robin Hood under somrarna i Lerbäck och under vinterhalvåret deckargåtor på det lilla lokala hotellet i byn. Verksamheten växte och krävde mer utrymme.

– Vi hade kommit till en punkt där vi inte kunde ta emot så mycket publik som vi ville, berättar Johan. Då bestämde vi oss för att bygga om och bygga till gårdens sädesmagasin till en teater med servering,

fortsätter han.

Med hjälp av medel från landsbygdsprogrammet stod anläggningen färdig i oktober förra året.

– Pengarna har betytt enormt mycket för att vi skulle kunna genomföra detta, säger Johan. Investeringen har varit stor och det gick lättare att få med sig banken efter det att vi hade fått medlen beviljade från länsstyrelsen. Det har i sin tur inneburit att vi inte behövt fundera på om vi ska fortsätta med vår verksamhet utan istället kunnat fokusera på framtiden, berättar han.

Att våga satsa är familjen Gilles uppmaning till den som funderar på att starta någon verksamhet på landsbygden.

– Vi skulle aldrig ha lyckats om vi inte befann oss här i denna vackra miljö, säger Johan bestämt. Det ger en annan stämning och upplevelse åt teaterbesöket och i kombination med bra mat ger vi upplevelsen ytterligare en dimension, avslutar han.

Vill du veta mer? www.lerbacksteater.se

Namn på företaget: Lerbäck Teater AB | **Kontaktperson:** Johan och Jenny Gille

Kontaktuppgifter: Lerbäck Gästgivaregård 315, 694 96 Åsbro, 0583-40402 | **Projektid:** 2007-11-30 till 2008-11-01

Medel från landsbygdsprogrammet: 400 000 kronor för affärsutveckling i mikroföretag

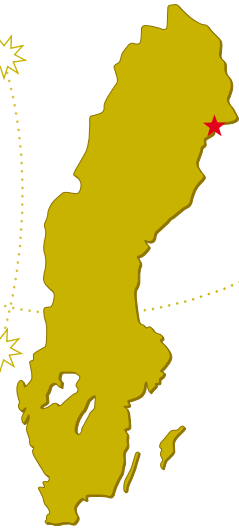

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSPROJEKT

Foto: Eva Carlsson

Lantbrukare utvecklar allt oftare en rad nya verksamheter för att överleva som företagare på landsbygden. I projektet Grön framtidsgård får enskilda lantbrukare hjälp med att förverkliga sina idéer. Ett framgångsrikt koncept som redan givit ett 50-tal nya verksamheter främst inom områdena energi, turism och entreprenad.

Med individuell rådgivning vågar fler lantbrukare satsa på nya verksamheter

– Det fanns en positiv grundton här i Norrbotten och Västerbotten bland lantbrukarna, berättar Harrieth Andersson, projektledare hos LRF Västerbotten. Vi ville göra någonting av det och förstärka den kraft som finns på landsbygden, fortsätter hon.

– LRF hade inte kunnat klara det utan pengarna från landsbygdsprogrammet, menar Harrieth. Att även kommunerna varit medfinansierare i projektet har också varit en styrka, påpekar hon. Traditionella jordbrukare har länge varit en osynlig företagarkategori för kommunerna. De har inte haft någon kontakt med kommunen, men då fler och fler lantbrukare nu satsar på kompletterande verksamhet blir det allt viktigare att de ingår i nya nätverk och där är kommunen en viktig part, fortsätter hon.

Projektet fokuserar främst på de tre utvecklingsområdena turism, energi och entreprenad. De valdes ut efter en enkätundersökning bland LRFs medlemmar om vilka framtidsområden som kunde vara intressanta att arbeta med under de kommande åren.

– Jag och mina kollegor har det roligaste jobb man kan tänka sig, säger Harrieth. Vi arbetar individbaserat med bland annat före-

tagsbesök för att utveckla verksamheten ute hos lantbrukarna. Vad företagarna har för behov styr därför verksamheten, fortsätter hon. Harrieth menar att Norrbotten och Västerbotten har gott om de resurser som nu alltmer efterfrågas och en viktig uppgift blir därför att se till att företagarna nu får del av den kakan.

– Ibland kan man se vårt arbete som lite av en revolutionär tanke, säger Harrieth. Det mesta dras mot centrum, men i vårt arbete stöttar vi dem som istället går mot strömmen, fortsätter hon. Alla som arbetar med jord och skog är ju bundna till platsen och vill stanna kvar.

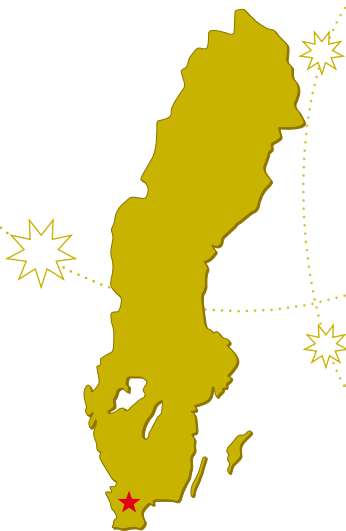
Hur det än är med det så ser framtiden ljus ut och det landsbygden har att erbjuda efterfrågas än mer än tidigare. Projektet Grön framtidsgård speglar denna utveckling med ett femtiotal nya verksamheter på landsbygden.

Vill du veta mer? www.lrf.se/Regioner/Vasterbotten/Gron-Framtidsgard/

Projektnamn: Grön Framtidsgård | **Projektägare:** Lantbrukarnas Ekonomi AB | **Kontaktperson:** Håkan Stenmark

Kontaktuppgifter: 0920-23 77 39, hakan.stenmark@lrf.se | **Projektid:** 2008-01-01 till 2010-12-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 6 988 000 kronor för diversifiering till annan verksamhet än jordbruk

Forskning visar att det är i den vilda naturen vi människor mår bäst. Att ta tillvara landsbygdens fördelar och samtidigt minska mänskligt lidande var en grundpelare i projektet Grön rehabilitering. Resultaten av projektet visar att lantliv är bra för hälsan och att fler människor borde få möjlighet att oftare vistas i miljöer med djur och växter.

Livet på landet är bra för din hälsa

Landsbygden har en stor potential att utveckla olika typer av verksamheter och där finns också en miljö som aldrig kan återskapas i staden. I Skåne har LRF tillsammans med två landsbygdsföretagare och Region Skåne genom Skurups vårdcentral satsat på en annorlunda form av verksamhet – grön rehabilitering.

– Egentligen är det väl inte så konstigt att vi mår bra i en lantlig miljö, säger Ewa-Marie Rellman, företagscoach på LRF. För stressade människor är det bra att varva ner och i naturliga miljöer är tempot ett annat, fortsätter hon.

Projektet har sin grund i den verksamhet som under flera år bedrivits på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, i Alnarp. LRF i Skåne tyckte att verksamheten och resultaten från Alnarp var intressanta att arbeta vidare med och ett samarbete med Region Skåne och primärvården inleddes. Projektet kunde förverkligas med hjälp av medlen från landsbygdsprogrammet.

– Samarbetet har fungerat jättebra och grön rehabilitering kan ses som ett komplement till den etablerade sjukvården, säger Ewa-Marie.

Det finns många fördelar, där förstås det allra viktigaste är att förkorta mänskligt lidande, fortsätter hon.

I projektet har en utvald grupp patienter som komplement till den ordinarie vården också erbjudits möjlighet att under tolv timmar i veckan umgås med djur och natur på de gårdar som ingått i projektet.

– Tanken var att projektet skulle lägga grunden till ett koncept för liknande satsningar på andra ställen, berättar Ewa-Marie. Men under tiden som projektet pågått har rehabiliteringsgarantin ändrats, vilket gör att en mer validerad forskning på området behövs för att patienter ska kunna erbjudas denna form av grön rehabilitering, berättar Ewa-Marie.

LRF försöker nu att initiera en ökad forskning inom området för att på så sätt öka möjligheterna att utveckla denna form av verksamhet ute hos landsbygdsföretagare.

– Det är en viktig verksamhet. Vi har kunnat se att alla våra deltagare i projektet har gjort framsteg, berättar Ewa-Marie stolt.

Projektnamn: Grön rehabilitering | **Projektägare:** LRF Skåne | **Kontaktperson:** Ewa-Marie Rellman

Kontaktuppgifter: ewa.marie.rellman@lrf.se | **Projektid:** 2007-08-29 till 2010-12-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 712 600 kronor för diversifiering till annan verksamhet än jordbruk

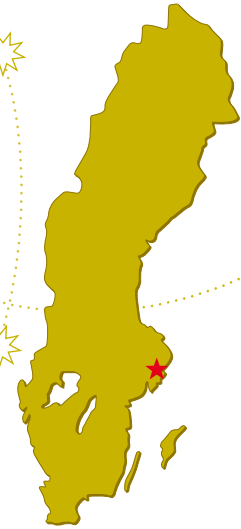

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSPROJEKT

Foto: Daniel Johansson

För att överleva som företagare i skärgården är besöksnäringen en förutsättning trots den korta säsongen. Men för bara ett par år sedan var det inte möjligt att boka några aktiviteter via webben. Genom Öppen skärgård arbetar man nu för att göra Stockholms skärgård mer tillgänglig och livskraftig året om för såväl boende som besökare.

Skärgården ska bli tillgänglig året om för besökare

– Vi vill göra skärgården mer lättillgänglig för alla, säger Bisse Alm, projektledare. Människorna i skärgården har alltid varit entreprenöriellt lagda. Det har man varit tvungen till och den kraften vill vi nu ta tillvara, fortsätter hon.

Öppen skärgård har arbetat målinriktat i flera år med att öppna upp skärgården för besökare. På bara ett och ett halvt år har antalet företagare som är medlemmar ökat från 30 till 215. Pengarna från landsbygdsprogrammet har varit avgörande för verksamheten. Detta medel har bland annat möjliggjort en omfattande verksamhet med kurser och utbildningar för företagare och paketering av olika erbjudanden till besökare. I dag har Öppen skärgård flera anställda och en bokningsbar webb finns nu igång liksom ett callcenter. Allt för att underlätta för de besökare som vill ta sig ut i skärgården.

Men att öppna upp skärgården för fler besökare är förstås ett arbete som bygger på ödmjukhet inför naturens sårbarhet. De värden som finns i skärgården måste samtidigt bevaras. En balansgång som man lärt sig hantera i projektet och vars erfarenheter nu sprids till

andra skärgårdsområden i bland annat Västmanland och Norrbotten.

– Jag tror att vi genom projektet lagt en grund för överlevnad i skärgården, säger Bisse. Det finns en sådan potential, inte minst hos utländska besökare, fortsätter hon. Efter årets Volvo Ocean Race fick jag frågan från en kapten hur vi i Sverige lyckats gömma den vackraste skärgård han någonsin sett efter 30 års segling runt omkring i världen, säger hon entusiastiskt.

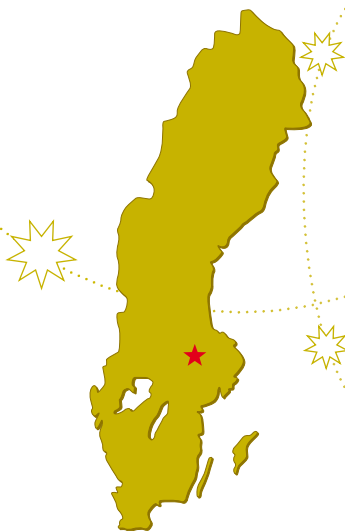
En levande skärgård är en skärgård som inte bara lever under sommaren och därför är projektets främsta målsättning att öka antalet företag som är öppna året runt. En satsning som redan har blivit framgångsrik. Bisse berättar att flera företag har förlängt sin säsong och att antalet anläggningar som höll öppet under deras speciella ELD-evenemang i oktober förra året ökade från två till fjorton. De var dessutom fullbokade, vilket förstås är extra glädjande.

Vill du veta mer? www.visitskargarden.se och www.oppenskargard.se

Projektnamn: Öppen skärgård – året om | **Projektägare:** Öppen Skärgård Ekonomisk förening | **Kontaktperson:** Bisse Alm

Kontaktuppgifter: 070-750 10 10, bisse@visitskargarden.se | **Projektid:** 2008-01-02 till 2009-01-08

Medel från landsbygdsprogrammet: 750 000 kronor för främjande av turistnäringen

Svartådalens ekonomiska förening har länge arbetat aktivt inom en rad områden för att utveckla bygden. Nu har turen kommit till att öka tillgången och användandet av lokalproducerade livsmedel. Det har resulterat i en rad nya producenter inom olika produktområden och som har börjat leverera både till den lokala butiken och till restaurangerna i närområdet.

Lokalproducerat står högt på menyn i Svartådalen

– Att satsa på lokalproducerade livsmedel ligger rätt i tiden, menar Lisa Hallin, projektledare. Sala kommun har börjat satsa på tillagningskök på landsbygden igen och handelsboden, som nu har ett lokalproducerat sortiment, blomstrar efter att tidigare ha varit stängd, fortsätter hon.

Arbetet med att öka tillgången på och användandet av lokalproducerade livsmedel i Svartådalen sker genom ett projekt som finansierats av landsbygdsprogrammet. Projektpengarna har gjort det möjligt att kunna satsa inom detta område och kommer förhoppningsvis att leda till fler arbetstillfällen i slutändan.

– Målet med projektet är att utveckla nya och befintliga verksamheter som bidrar till en positiv utveckling av landsbygden i stort, berättar Lisa. Det är viktigt att hela kedjan kring livsmedelsproduktionen och konsumtionen finns med och bildar en hållbar helhet, fortsätter hon.

För att få fler lokala producenter i området har projektet arbetat med att få igång nya verksamheter och arrangerat kurser i till exempel grönsaksodling. Ett mer långsiktigt arbete är samarbetet med Naturbruksgymnasiet vilket gör att eleverna ser vilka möjligheter det finns

med lokalproducerat och kanske satsar på det efter skolan.

En viktig förutsättning för att få fram fler producenter är dock att det finns en fungerande infrastruktur kring lokalproducerade livsmedel vid såväl etablering som vid avsättning. Därför har projektet bland annat arrangerat seminarier om lokal slakt och samarbetat med andra kring vidareförädling av livsmedel.

– För att underlätta avsättningen av produkterna har vi bildat ett producentnätverk så att det lokalproducerade bättre kan synas och det blir lättare för butiker och restauranger att hitta det, berättar Lisa. Det finns många fördelar med lokalt producerade livsmedel – ekologiska såväl som ekonomiska då till exempel transporter minskar om avsättningen finns lokalt.

– Jag tror att för landsbygdens överlevnad är det den lokala ekonomin som måste vara motorn i utvecklingen, säger Lisa. Dessutom genererar det förstas intäkter till kommunen i form av skatter om fler producenter etablerar en verksamhet och säljer sina produkter i närområdet, konstaterar hon.

Vill du veta mer? www.svartadalen.nu

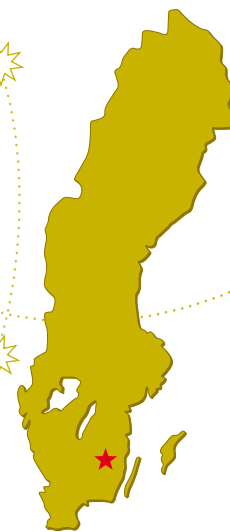
Foto: Daniel Johansson

NOMINERAD TILL ÅRETS MILJÖSATSNING

Foto: Stefan Andersson

Landsbyggsbilden håller på att förändras. I dag har de gamla slätterängarna vuxit igen och gärdesgårdarna som ramade in dem ruttnat ner. I Småland har Gunnar Bylow under flera år arbetat med att återställa delar av det gamla kulturlandskapet. Ett arbete som resulterat i flera kilometer nybyggd gärdesgård i trakterna kring Alstermo.

Gärdesgårdar återställer kulturlandskapet i Småland

– När jag var yngre tyckte jag det var riktigt tråkigt att hjälpa till att bygga gärdesgårdar, minns Gunnar.

Men det var då det. I dag är han pensionär och har ett stort intresse för landskapsvård och vårt kulturarv.

– På museum finns det mycket kvar från förr, säger Gunnar. Men den gamla landskapsbilden med slätterängar och gärdesgårdar går inte att bevara inomhus. Och därför tycker jag att det är extra viktigt att vi försöker att återskapa det vi kan innan det är för sent, fortsätter han.

Gunnars stora engagemang och kunskaper inom området har resulterat i att det nu alltså finns flera kilometer nyuppsatt gärdesgård, som bland annat finansierats av landsbyggsprogrammet. Gärdesgårdarna är byggda efter en modell som förekom i trakten och kallas åttahotgärdesgård. Träet som används skall vara 70-årig senvuxen gran med störor av eneträ med mycket kärna för hållfasthetens skull, vilket i dag inte alltid är så lätt att få tag på.

– De miljöstödet från landsbyggsprogrammet som bidrar till att

bevara kulturlandskapet behövs, säger Gunnar. Utan dem kommer dessa miljöer inte att finnas kvar i framtiden. Jag tycker det är viktigt att det gamla landskapet bevaras för eftervärlden och då krävs att någon betalar för att markerna skall fortsätta skötas. Förr fanns drivkraften att skaffa mat och det har förändrats nu, konstaterar Gunnar.

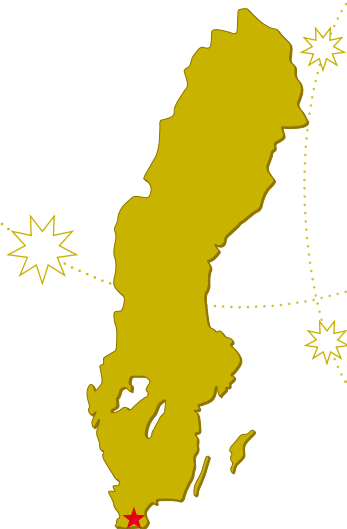
Själv har Gunnar bidragit en hel del för att återställa landskapsbilden och han har även uppmuntrat andra till liknande insatser. När han räknar efter har det blivit drygt nitton kilometer gärdesgård uppsatt under årens lopp och några hektar ängsmarker som återfått sin forna flora med hjälp av Gunnars lie.

– När vi började slå ängen med lie för några år sedan fanns det kanske ett tjugotal exemplar av orkidén Sankte Pers nycklar, berättar Gunnar. Men efter några år med slätter finns nu flera tusen exemplar så visst kan man göra en hel del med mycket små resurser, avslutar han nöjt.

Projektnamn: Återuppbyggnad av trögärdesgårdar | **Projektägare:** Gunnar Bylow | **Kontaktperson:** Gunnar Bylow

Kontaktuppgifter: Botillabo Norragården 4, 360 75 Alstermo, 073-0713591 | **Projektid:** 2008-02-27 till 2009-01-27

Medel från landsbyggsprogrammet: 174 690 för miljöinventeringar

Sveriges enda ekologiska kycklingproduktion finns i Skåne. Sedan drygt tio år tillbaka driver Birgitta och hennes man Claes företaget Bosarpkyckling. Många är nyfikna på företaget och intresset för ekologiska livsmedel ökar ständigt. I fjol tog företaget emot 34 grupper som ville veta mer om hur ekologisk kycklingproduktion går till.

Ekologisk kyckling kan bli en ny exportvara för Sverige

– Att vara företagare på landsbygden är nog lite speciellt, menar Birgitta. Vi är kanske lite snällare och låter människor komma närmare oss här än vad företagare i stan gör. Det är mer öppna dörrar på landet, vilket är charmigt men gör samtidigt att man aldrig är riktigt ledig.

I dag säljs Bosarpkyckling framförallt genom COOP och till restaurangbranschen även om den lokala butiken i Blentarp har den i sitt sortiment. Intresset för ekologisk produktion är stort. Efter en artikel i kundtidningen Mersmak var det många konsumenter som hörde av sig till företaget.

– Vi har en annorlunda produkt och kycklingen har en annan kvalitet. Den är mycket större och har längre fibrer, vilket ger ett annat tuggmotstånd, berättar Birgitta.

I Sverige har kycklingbranschen länge styrts av en enda stor aktör. Det gör det svårare för mindre och mer nischade företag att ta sig fram.

– Jag tror vi måste tillbaka till det lilla och småskaliga, menar Birgitta. Mer mångfald i branschen skulle faktiskt gynna alla producenter,

säger Birgitta bestämt. Jag ångrar att vi inte från början satsade på ett eget slakteri och packeri. Det hade gjort oss mer självständiga än vad vi är idag, fortsätter hon.

Pengarna från landsbygdsprogrammet har företaget använt för att utöka sin produktion. Sex nya produktionshus har det blivit och ett bebisstall för de allra minsta kycklingarna. Birgitta anser att statusen måste höjas i hela branschen och att konsumenterna måste få mer information om produktionen. Det finns många saker som gör det extra komplicerat att vara ekologisk kycklingproducent i Sverige, samtidigt finns det många möjligheter för den som vill satsa.

– Sverige har alla förutsättningar att bli en stor exportör av ekologisk kvalitetskyckling säger Birgitta. Vi har gott om plats, ren luft och vatten och är dessutom salmonellafria, säger hon. Danmark har inga av dessa förutsättningar, men har i alla fall kommit längre inom ekologisk livsmedelsproduktion, säger hon upprört.

Vill du veta mer? www.bosarpkyckling.se

Namn på företaget: Bosarpkyckling | **Kontaktperson:** Birgitta och Claes Alwén

Kontaktuppgifter: Bosarp Gård, 270 35 Blentarp, 0416-244 00 | **Projektid:** 2008-09-19 till 2009-12-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 300 000 kronor för modernisering av jordbruksföretag

Foto: Lina Eriksson

Foto: Karl-Erik Danielsson

Tommy Öhman har hållit på med ekologisk livsmedelsproduktion sedan 1996 och får väl anses som något av en veteran i branschen. Nu, tretton år senare, ingår Tommy tillsammans med ett fyrtiotal andra KRAV-köttproducenter i den ekonomiska föreningen Upplandsbonden som i dag arbetar tillsammans för att hitta nya kanaler för att sälja sina produkter.

Ekologiskt kött ger upplandsbönderna framtidstro

Tommy var en av de drivande krafterna bakom tillkomsten av den ekonomiska föreningen Upplandsbonden. För några år sedan sökte de pengar från landsbygdsprogrammet för att bygga upp verksamheten och bland annat få resurser till marknadsföring.

– De pengarna har varit helt avgörande för oss, säger Tommy. Det är tack vare dem vi kommit igång.

I dag består föreningen av ett fyrtiotal bönder som framförallt producerar ekologiskt och KRAV-godkänt kött av lamm, gris och nöt. Tanken från början var att även andra producenter skulle ingå i föreningen.

– Men det finns få grönsaksodlare här så vi koncentrerade oss på köttproduktionen istället, berättar Tommy. Vår satsning är en förutsättning för att bönderna ska kunna fortsätta med sin produktion häromkring.

Han berättar stolt att föreningen i dagsläget kan betala medlemmarna ett merpris av tio kronor per kilo. Förutsättningen för det är att hitta nya försäljningskanaler, vilket i sin tur gör att producen-

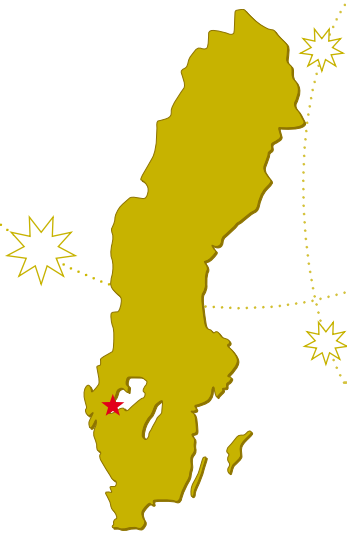
terna kan fortsätta med sin verksamhet.

– Bra samarbetspartner är viktigt och att man hittar långsiktiga lösningar, säger Tommy. Upplandsbonden har flera bra samarbetspartners. Vi kan inspireras av varandra och driva utvecklingen framåt. Det viktiga är att alla får vara med och tjäna pengar och att det är roligt förstås, säger han.

Föreningen har arbetat framgångsrikt och har sedan starten för drygt fyra år sedan ökat omsättningen från 600 000 till cirka fem miljoner kronor.

Tommys drivkraft handlar, som för många engagerade människor, om att få vara med och påverka.

– Man bidrar med ett annat samhälle. Det är en liten annan kultur och gemenskap på landsbygden än i stan, menar Tommy. Jag vill vara med och bidra till ett samhälle som inte är så beroende av omvärlden. Det är i det samhället som människor och kulturen kan växa. Jag gläds i att vara med och påverka det lilla, avslutar han.

Genom att tänka i nya banor är Brålanda på väg att lyckas med att effektivisera biogasprocessen. Inom en snar framtid kommer bränsle för 250 bilar, 30 lastbilar och 30 bussar att kunna produceras årligen från de arton gårdar som ingår i projektet. Stoltheten i bygden går inte att ta miste på.

Brålanda biogassatsning är bygdens stolthet

Bakgrunden till varför biogas nu är högaktuellt är förstås den outnyttjade energin som finns lagrad i gödsel och som många är intresserade av att komma åt. Men för att processen vid tillverkningen ska vara ekonomiskt lönsam krävs stora volymer gödsel.

Därför har gödsel transporterats från gårdarna till stora biogas-anläggningar – fram till nu får tilläggas. I projektet Biogas Brålanda tillverkas istället biogas direkt på gårdarna, vilket gör att man slipper onödiga transporter.

– Vi tänkte tvärt om istället, berättar Peter Eriksson, projektledare för Biogas Brålanda. Om vi gör processen effektivare och istället transporterar gasen så slipper vi kostsamma och miljökrävande transporter av gödseln, fortsätter han. Det handlar förstås om en innovation och ett helt nytt system, vilket betyder att många olika kompetenser måste vara inblandade i projektet.

– I projektet finns ett jättebra samarbete, berättar Karin Stenlund, projektkoordinator vid Innovatum Teknikpark. Bland annat ingår Biogas ek förening där lantbrukarna är medlemmar, Vänersborgs och Melleruds kommuner, företaget som levererar anläggningar till

gårdar, LRF, Trollhättan Energi samt Lantmännen. Det är både stora och små samarbetspartner, vilket också krävs för att lyckas med det här. Tekniken finns redan men ingen har gjort det förut, säger hon.

Karin menar att projektpengarna från landsbygdsprogrammet varit helt avgörande för att sjösätta ett sådant omfattande projekt. En mycket viktig del i projektet har handlat om hur lantbrukarna kunnat vara delaktiga under hela processen.

– Här är människor på landsbygden med och tjänar pengar hela vägen i affärskedjan. Det är det som skapar landsbygdsutveckling, säger Karin.

Intresset för projektet har varit stort och i höst levereras den första gasen.

– Det kommer att öka intresset ytterligare, säger Karin. Redan nu följer whiskyindustrin i Skottland vårt arbete. Vi har också planer på hur vi ska förvalta detta och på sikt kunna ta emot teknikintresserade besökare, avslutar hon.

Vill du veta mer? www.innovatum.se

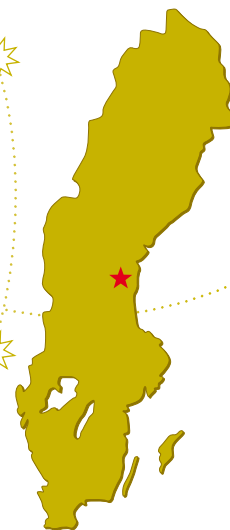

Foto: Sven Magnusson

Foto: Maria Bremefors

Redan under sin utbildning till trädgårdsmästare hade Maria Bremefors tankar kring hur utlandsfödda skulle kunna lära sig mer om svenska livsmedelsprodukter och hur man odlar dem. Med finansiering från landsbygdsprogrammet kunde hennes tankar några år senare bli verklighet. I projektet Integration och odling har både deltagarna och lokalbefolkningen fått mersmak för det närodlade.

Lokalodlat och integration ger mersmak

– När Vuxenskolan och VIF, vänskap och integrationsföreningen i Ljusdal, kontaktade mig och undrade om jag ville delta i deras projekt blev jag förstås jätteglad, minns Maria.

Projektet Integration och odling har många dimensioner men handlar kanske främst om att skapa en dialog mellan lokalbefolkningen och de flyktingar och utlandsfödda som finns i kommunen.

– Förutom att jag ville överföra deltagarnas kunskap och intresse för jord och odlande till svenska förhållanden så var det viktigt att de skulle få egna kontakter i branschen. Därför varvades undervisningen med besök av externa föreläsare och studiebesök ute hos lokala odlare, berättar Maria.

Upplägget resulterade bland annat i att flera av deltagarna efter projektets slut fick säsongarbete hos lokala producenter, vilket förstås är glädjande. En annan viktig del i projektet har varit den praktiska biten där projektdeltagarna själva fått planera, anlägga och sköta en trädgårdstappa på mark som kommunen upplåtit. När hösten sedan kom och tiden var inne att skörda hade ett försök med torghandel i Ljusdal precis inletts. Maria såg genast möjligheten att

ytterligare förstärka dialogen och mötet med lokalbefolkningen och bestämde att de produkter som odlats fram i projektet skulle säljas på torget. Det hela gick över förväntan och både Maria och deltagarna förundrades över vilket intresse det finns för det närodlade.

– Att se gamla infödda Ljusdalsbor köa på torget för att köpa potatis av deltagarna i projektet kändes stort på många sätt, berättar Maria.

Landsbygden är en bra arena för integration även om okunskapen om nya kulturer är mer påtaglig. Maria menar att möten mellan människor är enklare, snabbare och intimare, vilket har bidragit mycket till projektets goda resultat.

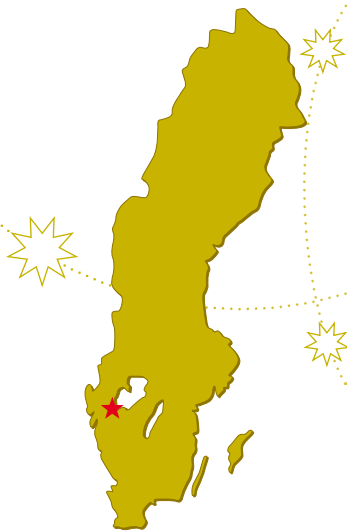
– Vi har gått vidare med våra idéer och erfarenheter och ytterligare knutit ihop branschen i ett uppföljande projekt. Men nu kommer fokus mer att ligga på själva odlandet och företaget och mentorskapet kommer därför att få en mer framträdande roll, avslöjar Maria.

Vill du veta mer? www.bremefors.se

Projektnamn: Integration och odling | **Projektägare:** Studieförbundet Vuxenskolan | **Kontaktperson:** Maria Bremefors

Kontaktuppgifter: maria@bremefors.se och 070-66 390 70 | **Projektid:** 2008-01-31 till 2008-11-16

Medel från landsbygdsprogrammet: 79 743 kronor för kompetensutveckling, information och kunskapspridning

Landsbygden och de gröna näringarna måste bli bättre på att ta tillvara den kompetens och det entreprenörskap som utrikesfödda kan bidra med. Det är grundtanken i projektet Grön integration på landsbygden vars målsättning är att skapa en samarbetsarena för att uppnå visionen om ett hållbart samhälle ur ett ekologiskt och ekonomiskt men framförallt socialt perspektiv.

Grön integration skapar hållbar landsbygd

– Utan Sanna hade det varit omöjligt. Hon är en av projektets framgångsfaktorer, berättar Marianne Barrljung, projektledare på Hushållningssällskapet Väst.

Sanna Radhi, som ursprungligen kommer från Irak, är agronom och arbetar sedan några år tillsammans med Marianne i projektet Grön integration på landsbygden. Mariannes eget intresse för integration beror till viss del på hur hon på nära håll kunnat följa sin dotters erfarenheter som emigrant och de svårigheter hon mött i sitt nya hemland.

– Men jag ser ju också vilken kraft det finns i att lyckas med integration, säger Marianne. Det gjorde att jag redan för åtta år sedan började fundera på hur vi skulle kunna arbeta mer med dessa frågor på landsbygden, berättar hon.

Då var tiden inte mogen och intresset lågt. Men tack vare landsbygdsprogrammet har Marianne nu kunnat gå från tanke till handling.

– Mitt huvuduppdrag i projektet är att forma samarbetsarenor mellan den privata, ideella och offentliga sektorn i samhället för att på så sätt skapa möjligheter för den invandrade befolkningen att upptäcka

landsbygden och de gröna näringarna, säger Marianne.

För att lyckas med det har ett nätverk byggts upp. I det ingår ett hundratal resurspersoner som på olika sätt agerar för att lyfta integrationsfrågan. Arbetet har också handlat om att utbilda 36 invandrar guider och att samarbeta med ett fyrtiotal företagare för att kunna erbjuda praktikplatser.

– Projektet kan ses som en väckarklocka, menar Marianne. Det har skapat förgreningar och inspirerat andra till liknande aktiviteter och initiativ runt omkring i regionen.

För landsbygdens del finns det många vinster med en ökad integration, inte minst genom tillgång till ny kunskap och kompetens. Men i slutändan handlar det främst om människors välbefinnande och delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

– Man får ett bättre liv om man finns i ett sammanhang där man trivs och där ens personliga resurser tas tillvara, konstaterar Marianne avslutningsvis.

Vill du veta mer? www.hush.se/öpn

Projektnamn: Grön integration på landsbygden | **Projektägare:** Hushållningssällskapet Väst | **Kontaktperson:** Marianne Barrljung

Kontaktuppgifter: marianne.barrljung@hush.se och 0521-7255 45 | **Projektid:** 2007-03-21 till 2009-09-30

Medel från landsbygdsprogrammet: 1 322 260 kronor för förnyelse och utveckling av byar

Foto: Christina Milén Jacobsson

NOMINERAD TILL ÅRETS JÄMSTÄLLDHETSSATSNING

Foto: Inger Ljung, Oskar Ljung

En sjukskrivning blev vändpunkten för läraren Inger Ljung. Det var då hon bestämde sig för att sadla om och satsa på något helt annat. I dag driver hon framgångsrikt företaget Bo & Kajak i Öregrund. Företaget växer och efter drygt tre år i branschen trivs Inger som fisken i vattnet.

Svarta tavlan byttes mot kajakuthyrning och skärgårdsliv

Att satsa på uthyrning av stugor och kajaker kom till närmast av en slump för Inger. En gäststuga höll på att byggas på familjens gård, vilket blev den första delen av företagets affärsidé – att förmedla boende i skärgården. Inger köpte sedan raskt in några kajaker för uthyrning för att erbjuda sina gäster någon slags aktivitet. I dag har företaget ett 25-tal kajaker och kan förmedla ett hundratal bäddar. En viktig del i företagets tillkomst är den stöttning som Inger fått av en före detta turistentreprenör och lärare.

– Av honom köpte jag in både fler kajaker och cyklar så småningom, berättar Inger. Det mentorskap som han givit mig har betytt jättemycket.

En annan sak som Inger nämner som viktigt för att våga säga upp ett fast lärarjobb och satsa på det egna företaget har varit de turismmöten som Östhammars kommun arrangerat. På de träffarna har hon samlat inspiration, mod och fått ett kontaktnät i branschen. Att finnas på landsbygden har också varit en förutsättning för att

lyckas och att våga ta steget till eget.

– Nu kunde jag börja i en liten skala i garaget och köket och det innebar att det inte blev så dyrt och riskfyllt, säger Inger. Dessutom är jag som gammal lärare redan relativt känd i bygden, vilket förstärker underlättar vid till exempel kontakter med kommunen.

Det händer mycket i företaget Bo & Kajak. I våras byggdes förrådet ut för att få plats med alla kajaker och ett lusthus anlades. I lusthuset finns nu möjlighet att umgås innan och efter kajakturerna. Satsningen finansierades bland annat med medel från landsbygdsprogrammet.

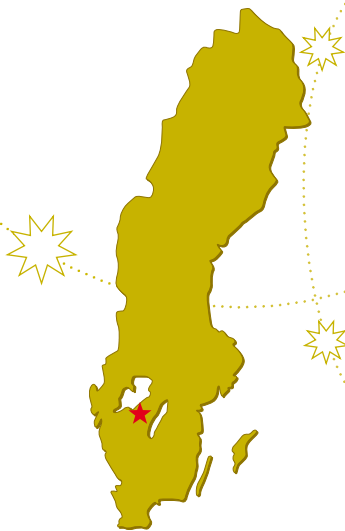
– De pengarna har gjort att jag kunnat investera mer och gjort företaget lönsammare snabbare, säger Inger. Men det viktigaste är inte pengarna utan att någon sett och trott på mig och min affärsidé, säger Inger, inte utan lite stolthet i rösten.

Vill du veta mer? www.bokajak.se

Namn på företaget: Bo & Kajak | **Kontaktperson:** Inger Ljung

Kontaktuppgifter: Lugnetvägen 1, 742 43 Öregrund, bokajak@oregrund.nu | **Projektid:** 2007-01-30 till 2009-03-31

Medel från landsbygdsprogrammet: 99 762 kronor för främjande av turismnäringen samt för åtgärder i form av utbildning och information

På landsbygden finns all anledning att öka kvinnors del av företagandet. Det genererar hållbara företag som ökar möjligheterna att kunna försörja sig, leva och bo på landsbygden. Projektet Grogrund har gjort att fler kvinnor velat och vågat satsa på nya affärsidéer och på ett eget företagande.

Mentorskap ger kvinnor mod att starta eget på landsbygden

– Vi visste att intresset fanns hos kvinnliga entreprenörer att delta, men att efterfrågan var så stor hade vi ingen aning om, säger Berit Nordlander, verksam i projektet Grogrund.

Berit berättar att Länsstyrelsen i Västra Götaland har som målsättning att skapa ett gott företagsklimat och med fokus på kvinnors möjligheter att bo kvar på landsbygden. För några år sedan arrangerades ett idéseminarium för kvinnligt företagande som också blev starten till projektet.

– Vi har varit lyhörda för kvinnornas behov och byggt upp verksamheten efter det, fortsätter hon.

Det betyder bland annat att mentorsdelen fått ett stort utrymme. Entreprenörerna träffar sin mentor både enskilt som företagare och gruppvis efter bransch. Det har gett deltagarna möjlighet att lära känna andra företagare och givit dem kontakter inom den egna branschen. Något som en ensam landsbygdsföretagare kanske har ett större behov av än andra.

– I dag har vi flera grupper som träffas parallellt, berättar Berit. Det är entreprenörer inom skilda verksamheter, allt från småskalig livsmedelsförädling, hälsa och friskvård, landsbygdsturism till häst-

verksamhet, konsthantverk samt café och bageri, förklarar hon. Vi vet att de branschvisa träffarna har genererat affärskontakter och bidragit med en gemenskap som företagarna redan har använt sig av i sin affärsuppbyggnad, fortsätter hon.

Landsbygdsprogrammet har förutom projektet Grogrund också varit med och finansierat flera av de satsningar som de kvinnliga företagarna gjort. Många av dessa satsningar har blivit till tack vare projektet.

– Ett 70-tal entreprenörer har genom projektet startat, vidareutvecklat och investerat i sitt företag, berättar Berit entusiastiskt. Ett 15-tal företagare har satsat lite mer och har sökt olika former av företagsstöd hos länsstyrelsen.

Hon avslöjar samtidigt att fler satsningar är att vänta.

– Som kvinna och företagare sätter man inte ner spaden på en gång. Vi vet att fler kommer att söka mikrostödet för sitt företagande. Bland annat en företagare som kommer att starta produktion av havtornsglass, säger Berit och låter lite längtansfull på rösten.

Vill du veta mer? www.grogrund.nu

Projektnamn: Grogrund | **Projektägare:** Länsstyrelsen i Västra Götaland, Landsbygdsenheten | **Kontaktperson:** Berit Nordlander

Kontaktuppgifter: berit.nordlander@lansstyrelsen.se och 0501-60 58 32, 070-267 32 44 | **Projektid:** 2007-12-18 till 2009-11-30

Medel från landsbygdsprogrammet: 2 249 500 kronor för affärsutveckling i mikroföretag samt för åtgärder i form av utbildning och information

Foto: Berit Nordlander

NOMINERAD TILL ÅRETS UNGDOMSSATSNING

Foto: Ivan Söderkvist

Det som började med en stark kärlek till djur och en djup fascination över hur komplicerat och spännande osttillverkning är upptar nu hela hans vakna tid som egen företagare på landsbygden. Martin Söderkvist har trots sina unga år redan lång erfarenhet av gethållning och ystning.

Kärleken till getter och ost blev vägen till eget företagande

Redan som nioåring fick Martin själv ta ansvar för några getter hemma på föräldrarnas gård. Det blev kärlek vid första ögonkastet och en kärlek som bara blivit starkare med åren.

– Jag är jätteförtjust i getter, erkänner Martin. Det är otroligt sociala och trevliga djur. Sedan är de rätt smarta, fortsätter han entusiastiskt.

Getterna växte och fick killingar. I samma veva fick Martin kontakt med en fåbodbrukare och fick av honom lära sig hur man mjölkar. Det var då Martins riktiga intresse tog fart, vilket resulterade i att han några år senare gick en ystningskurs.

– Då förstod jag att tillverka ost, det är en stor vetenskap. Det var jättehäftigt och jag blev som tokig. Jag tänkte att detta var jag tvungen att syssla med i framtiden, minns Martin.

Framtiden var utstakad och Martin samlade på sig kunskaper, kontakter och erfarenheter under åren. Något som han starkt rekommenderar andra att göra som längtar efter att starta upp en egen verksamhet.

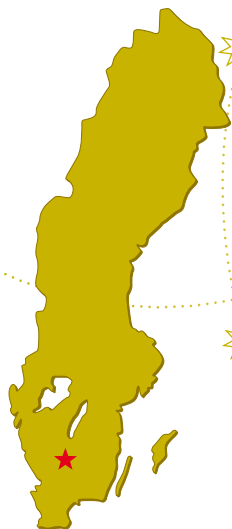
– Jag har varit runt på många getgårdar i Norrland och sett andras verksamheter inifrån genom att praktisera några dagar. Det har varit viktigt för mig att man får höra andras synpunkter och åsikter, menar han.

Pengarna från landsbygdsprogrammet kom väl till nytta för Martin som direkt efter gymnasiet satte igång med egen osttillverkning. I dag finns åttio mjölkande getter i företaget som Martin sköter helt själv.

– Det hade aldrig varit möjligt för mig att bygga upp denna verksamhet utan det stöd som jag fått av länsstyrelsen, säger Martin tacksamt. Jag tänker på hur jag själv bestämmer och formar varje dag och företaget går bättre och bättre, berättar han.

Men mer vill inte Martin avslöja.

– Företaget följer den plan som jag satt upp och jag har lite större grejer på gång, avslutar han lite lagom hemlighetsfullt.

Efter några år som målare och snickare bestämde sig Johan Larsson för att satsa på ett eget sågverk. I dag kommer kunder från närområdet och satsningen känns helt rätt för den unga företagaren som om några år hoppas kunna leva helt på det egna företagandet.

Det lilla sågverket med de stora planerna

– Jag kom på att man kanske inte behöver ha arton års yrkeserfarenhet för att starta ett eget företag, säger Johan som för fyra år sedan gick ut gymnasiet. Under några år arbetade han både som målare och snickare, men ganska snart började tankarna kring att starta någon egen verksamhet dyka upp.

– En bekant till mig hade köpt ett litet sågverk som inspirerade mig och som snickare är det ju alltid bra att ha tillgång till eget virke, berättar Johan.

Sagt och gjort. I april för ett år sedan registrerades det egna företaget och ett sågverk beställdes. Johan berättar kunnigt om sågverkets fördelar.

– Eftersom det är en bandsåg så kan jag såga upp till åttio centimeter i diameter till skillnad mot en klingsåg som bara klarar hälften av det, förklarar han. Men den största fördelen är att sågen klarar av hårdare träslag så som ek, berättar han vidare.

För att vara ännu mer konkurrenskraftig har Johan köpt in en

hyvel till företaget, vilket gör att kunderna nu också kan få dimensionerat virke. Fördelarna med att vara företagare på landsbygden är bland annat att arbetet blir mer omväxlande och allsidigt.

– Hade jag till exempel arbetat inom snickerisidan i stan hade nog arbetet varit mer ensidigt, tror Johan. På landsbygden känner man ju alla också. Det blir en annan kontakt och gemenskap helt enkelt, fortsätter han.

Bidraget från landsbygdsprogrammet har varit värdefullt för den unga företagaren och utan det hade det varit svårt att göra en liknande satsning. I dag står sågen för ungefär en tredjedel av Johans inkomster men planer finns på att utveckla företaget.

– Jag satsar på att få igång mitt företag ordentligt, säger Johan. Jag tror det är helt rätt. Sågens placering är bra och kunderna kan lätt komma hit med traktor och kärra. Vill man satsa ska man göra det, tiden går så fort, konstaterar han.

Namn på företaget: Ugglebo Trä | **Kontaktperson:** Johan Larsson

Kontaktuppgifter: 0730-28 35 75 och ugglebotra@home.se | **Projektid:** 2007-04-20 till 2008-11-30

Medel från landsbygdsprogrammet: 148 620 kronor för affärsutveckling i mikroföretag

Foto: Johan Larsson

Ull-baggen har tyngd och tradition – men ett lekfullt uttryck i ögat

Peter har en sjuårig konstnärlig utbildning bakom sig och har varit verksam konstnär i drygt trettio år. Han arbetar inom många konstarter och ingenting verkar vara främmande för honom.

– Jag har inte fastnat i någon nisch utan gör lite vad som faller mig in och det jag tycker är roligt, säger han.

På senare tid har det bland annat inneburit att Peter arbetat som både scenograf och musiker. Men uppdraget att formge Landsbygdsgalans pris var uppenbart något som föll honom i smaken.

– Jag har arbetat med gjutjärn och medaljer innan så helt nytt var det inte för mig, berättar han.

Priset som Peter designat är en gjutjärnsstatyett i form av en bagge.

– Det var baggens horn jag tog fasta på, berättar Peter. De snurrar sig vackert och för tankarna till runstenar, flåtor och vikingakonst. Det är lite fornnordisk känsla över priset, vilket passar bra med tanke på vilken betydelse jordbruket haft i vår historia och den långa hantverkstraditionen med järn, fortsätter han.

Peter är extra nöjd med att priset blev i just gjutjärn. Det ger ju en helt annan tyngd åt priset än andra material, menar han. Men för att det femton centimeter höga priset inte skulle bli för tungt valde han att göra baggens huvud endast åtta millimeter tjockt och i profil.

– Det är viktigt att design är enkel och ren och inte innehåller så mycket detaljer. Människor har lättare att ta till sig det enkla, förklarar Peter. Det enkla är många gånger också det geniala. För att skapa en liten knorr och få mer liv i baggen gick jag till leksaksaffären och köpte spelkulor i glas. Kulorna använde jag sedan till baggens öga. Det kan man tolka på olika sätt, säger Peter lite finurligt. Men ett kul-pris är det i alla fall, tillägger han.

Vinnarna på Landsbygdsgalan kommer att föräras en ull-bagge av gjutjärn.

Priset förmedlar tyngd och tradition men har ett lekfullt drag över sig i form av en spelkula i glas! Det är den svenske konstnären och mångsysslaren Peter Gadh som designat priset.

**LANDSBYGDS
NÄTVERKET**
FOR LÄRANDE OCH SAMVERKAN

